

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 12. marca 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Smernica 2013/48/EÚ – Článok 3 ods. 2 – Právo na prístup k obhajcovi – Okolnosti, za ktorých musí byť zaručené právo na prístup k obhajcovi – Nedostavenie sa na súd – Výnimky z práva na prístup k obhajcovi – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právo na účinnú súdnu ochranu“

Vo veci C-659/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Juzgado de Instrucción n. 4 de Badalona (Vyšetrovací súd č. 4 Badalona, Španielsko) z 19. októbra 2018 a doručený Súdnemu dvoru 22. októbra 2018, ktorý súvisí s trestným konaním proti:

VW,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory A. Arabadžiev, sudcovia P.G. Xuereb a T. von Danwitz (spravodajca),

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- španielska vláda, v zastúpení: M. J. Ruiz Sánchez a M. J. García-Valdecasas Dorrego, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: S. Pardo Quintillán a R. Troosters, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 7. novembra 2019,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: španielčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 2013, s. 1), ako aj článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania vedeného proti VW za trestné činy vedenia motorového vozidla bez vodičského preukazu a falšovania verejnej listiny.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 4, 6, 19 a 30 až 32 smernice 2013/48 stanovujú:
 - „(4) Uplatňovanie zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach vychádza z predpokladu, že členské štáty majú vzájomnú dôveru v trestnoprávne justičné systémy ostatných členských štátov. Rozsah vzájomného uznávania vo veľkej miere závisí od viacerých parametrov, medzi ktoré patria mechanizmy ochrany práv podozrivých alebo obvinených osôb a spoločné minimálne štandardy potrebné na jednoduchšie uplatňovanie zásady vzájomného uznávania.
- ...
- (6) Vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach môže účinne fungovať iba v atmosfére dôvery, v ktorej nielen justičné orgány, ale aj všetci účastníci trestného konania považujú rozhodnutia justičných orgánov iných členských štátov za rovnocenné s vlastnými, čo zahŕňa nielen dôveru v primeranosť pravidiel iných členských štátov, ale aj dôveru v správne uplatňovanie týchto pravidiel. Posilňovanie vzájomnej dôvery si vyžaduje podrobné pravidlá na ochranu procesných práv a záruk vyplývajúcich z charty, [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950] a [Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach prijatého Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 16. decembra 1966, ktorý nadobudol účinnosť 23. marca 1976]. Takisto si vyžaduje, aby sa prostredníctvom tejto smernice a ďalších opatrení v rámci [Európskej únie] ďalej vyvíjali minimálne štandardy upravené v charte a v [Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd].
- ...
- (19) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo na prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu v súlade s touto smernicou. Podozrivým alebo obvineným osobám by sa mal v každom prípade umožniť prístup k obhajcovi počas trestného konania prebiehajúceho pred súdom, pokiaľ sa tohto práva nevzdali.
- ...

- (30) V prípadoch veľkej zemepisnej vzdialenosti podozrivej alebo obvinenej osoby, napríklad v zámorských územiach alebo keď členský štát uskutočňuje vojenské operácie mimo svojho územia alebo sa na nich zúčastňuje, majú členské štáty možnosť uplatniť dočasnú výnimku z práva podozrivej alebo obvinenej osoby mať po pozbavení osobnej slobody bez zbytočného odkladu prístup k obhajcovi. ...
- (31) Členské štáty by mali mať možnosť dočasne neuplatňovať právo na prístup k obhajcovi v predsúdnom štádiu, ak je potrebné v naliehavých prípadoch odvrátiť vážne nepriaznivé dôsledky pre život, slobodu alebo telesnú integritu inej osoby... Každé zneužitie tejto výnimky by v zásade nenapraviteľne poškodilo právo na obhajobu.
- (32) Členským štátom by sa tiež mala umožniť dočasná výnimka z práva na prístup k obhajcovi v štádiu predsúdneho konania, ak je nevyhnutné, aby vyšetrovacie orgány prijali bezodkladné kroky na zabránenie podstatnému ohrozeniu trestného konania, najmä s cieľom zabrániť zničeniu alebo pozmeneniu podstatných dôkazov alebo zabrániť ovplyvňovaniu svedkov... Každé zneužitie tejto výnimky by v zásade nenapraviteľne poškodilo právo na obhajobu.“

4 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy“, stanovuje:

„Touto smernicou sa ustanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní a osôb, na ktoré sa vzťahuje konanie podľa rámcového rozhodnutia [Rady] 2002/584/SVV [z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34)]..., na prístup k obhajcovi a na informovanie tretej osoby o pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody.“

5 Článok 2 uvedenej smernice, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„1. Táto smernica sa vzťahuje na podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní od chvíle, keď boli príslušnými orgánmi členského štátu prostredníctvom úradného oznámenia alebo inak upovedomené, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, a to bez ohľadu na to, či boli pozbavené osobnej slobody. Uplatňuje sa do ukončenia konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o tom, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, a to vrátane uloženia trestu a rozhodnutia o prípadnom opravnom prostriedku.“

6 Článok 3 tej istej smernice, nazvaný „Právo na prístup k obhajcovi v trestnom konaní“, znie:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo na prístup k obhajcovi v takom čase a takým spôsobom, ktorý im umožní reálne a účinne vykonávať ich právo na obhajobu.

2. Podozrivé alebo obvinené osoby majú prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu. Podozrivé alebo obvinené osoby majú v každom prípade prístup k obhajcovi najneskôr od ktorejkoľvek z týchto skutočností, ktorá nastane skôr:

- a) pred ich výsluchom zo strany polície alebo iného orgánu na presadzovanie práva, alebo justičného orgánu;
- b) pri vykonávaní vyšetrovacieho úkonu alebo obstarávaní dôkazov vyšetrovacími alebo inými príslušnými orgánmi v súlade s odsekom 3 písm. c);
- c) bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody;
- d) ak boli predvolané na súd s právomocou v trestných veciach, v primeranej lehote pred tým, ako sa na tento súd dostavia.

3. Právo na prístup k obhajcovi zahŕňa nasledujúce:

- a) členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo stretnúť sa bez prítomnosti tretej osoby s obhajcom, ktorý ich zastupuje, a komunikovať s ním pred výsluchom zo strany polície, iného orgánu presadzovania práva alebo justičného orgánu;
- b) členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo na prítomnosť obhajcu a na jeho účinnú účasť na výsluchu. Takáto účasť musí byť v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva, pokiaľ týmito postupmi nie je dotknutý účinný výkon a podstata dotknutého práva. Ak sa obhajca zúčastňuje na výsluchu, táto skutočnosť sa zaznamená s použitím postupu vyhotovovania záznamov v súlade s vnútroštátnym právom dotknutého členského štátu;
- c) členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo aspoň na účasť ich obhajcu na týchto vyšetrovacích úkonoch alebo pri úkonoch na obstaranie dôkazov, ak sú tieto úkony ustanovené vo vnútroštátnom práve a ak sa pri nich vyžaduje alebo je povolená prítomnosť podozrivej alebo obvinenej osoby:
 - i) identifikácia;
 - ii) konfrontácia;
 - iii) rekonštrukcia miesta činu.

4. Členské štáty sa budú usilovať o sprístupnenie všeobecných informácií s cieľom uľahčiť podozrivým alebo obvineným osobám zabezpečenie si obhajcu.

Bez ohľadu na ustanovenia vnútroštátneho práva týkajúce sa povinnej prítomnosti obhajcu členské štáty prijímajú potrebné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, majú možnosť účinne vykonávať svoje právo na prístup k obhajcovi, pokiaľ sa tohto práva nevzdali v súlade s článkom 9.

5. Členské štáty môžu dočasne neuplatňovať odsek 2 písm. c) za výnimočných okolností a výlučne v predsúdnom štádiu konania, ak z dôvodu zemepisnej vzdialenosti podozrivej alebo obvinenej osoby nemožno zabezpečiť právo na prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu po jej pozbavení osobnej slobody.

6. Členské štáty môžu dočasnú výnimku z výkonu práv ustanovených v odseku 3 uplatniť len za výnimočných okolností a len v predsúdnom štádiu konania a v odôvodnenom rozsahu, ak je to s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu opodstatnené niektorým z týchto závažných dôvodov:

- a) ak existuje naliehavá potreba odvrátiť vážne nepriaznivé dôsledky pre život, slobodu alebo telesnú integritu inej osoby;
- b) ak je nevyhnutné, aby vyšetrovacie orgány urobili bezodkladné kroky na zabránenie podstatnému ohrozeniu trestného konania.“

7 Podľa článku 8 smernice 2013/48:

„1. Akákoľvek dočasná výnimka podľa článku 3 ods. 5 alebo ods. 6 alebo podľa článku 5 ods. 3:

- a) musí byť primeraná a nesmie presahovať rámec toho, čo je potrebné;
- b) musí byť prísne časovo obmedzená;
- c) nesmie byť založená výlučne na druhu alebo závažnosti údajného trestného činu a
- d) nesmie ohroziť spravodlivosť konania ako celku.

2. Dočasné výnimky podľa článku 3 ods. 5 alebo ods. 6 možno povoliť iba na základe riadne odôvodneného rozhodnutia prijatého v každom jednotlivom prípade justičným orgánom alebo iným príslušným orgánom za predpokladu, že toto rozhodnutie môže byť preskúmané súdom. Riadne odôvodnené rozhodnutie sa zaznamená postupom vyhotovovania záznamov v súlade s právom dotknutého členského štátu.

3. Dočasné výnimky podľa článku 5 ods. 3 môže povoliť iba na individuálnom základe justičný orgán alebo iný príslušný orgán za predpokladu, že jeho rozhodnutie môže byť predložené na súdne preskúmanie.“

Španielske právo

8 Článok 24 Constitución (Ústava) stanovuje:

„1. Každý má právo získať účinnú ochranu sudcov a súdov pri výkone svojich práv a oprávnených záujmov, pričom sa za žiadnych okolností nemožno ohroziť právo na obhajobu.

2. Každý má rovnako právo na zákonného sudcu, na obhajobu a na prístup k obhajcovi, byť informovaný o obvinení vznesenom proti nemu, na verejné súdne konanie bez zbytočných prieťahov a so všetkými zárukami, na použitie dôkazných prostriedkov relevantných pre svoju obhajobu, nevypovedať vo vlastný neprospech, nepriznať svoju vinu a na prezumpciu neviny. ...“

9 Článok 118 Ley de Enjuiciamiento Criminal (Trestný poriadok), v znení Ley Orgánica 13/2015 de modificación de la Ley de Enjuiciamiento Criminal para el fortalecimiento de las garantías procesales y la regulación de las medidas de investigación tecnológica (organický zákon 13/2015, ktorým sa mení a dopĺňa Trestný poriadok na účely posilnenia procesných záruk a úpravy technologických vyšetrovacích úkonov) z 5. októbra 2015 (BOE č. 239, zo 6. októbra 2015, s. 90192) (ďalej len „Trestný poriadok“) stanovuje:

„1. Každý, kto je obvinený z trestného činu, môže uplatniť právo na obhajobu a zúčastňovať sa na úkonoch v konaní, a to od okamihu, kedy je upovedomený o existencii konania, kedy bol zatknutý alebo kedy bolo voči nemu prijaté akéhokoľvek iné zaistovacie opatrenie alebo od okamihu, kedy bolo voči nemu vznesené obvinenie, a na tieto účely bude bez zbytočného odkladu poučený o nasledujúcich právach:

...

b) právo na preskúmanie spisu v dostatočnom časovom predstihu, aby bolo zaručené právo na obhajobu, a v každom prípade pred uskutočnením výsluchu;

...

d) právo slobodne si zvoliť obhajcu bez toho, aby bolo dotknuté ustanovenie článku 527 ods. 1 písm. a);

...

2. Právo na obhajobu sa uplatňuje bez akýchkoľvek ďalších obmedzení, okrem tých, ktoré sú výslovne stanovené zákonom, a to od okamihu vyslovenia podozrenia z vyšetrovaného trestného činu až do zániku trestu...“

10 Podľa článku 527 Trestného poriadku:

„1. V prípadoch uvedených v článku 509 môže byť zatknutá alebo zadržaná osoba pozbavená nasledujúcich práv, ak to odôvodňujú okolnosti prípadu:

a) práva zvoliť si obhajcu, ktorému dôveruje;

...

d) práva na prístup k spisu priamo alebo prostredníctvom svojho advokáta okrem tých dokumentov, ktoré sú podstatné pre napadnutie zákonnosti jej pozbavenia slobody.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

11 Dňa 20. apríla 2018 polícia v Badalone (Španielsko) vyhotovila zápisnicu o údajných trestných činoch vedenia motorového vozidla bez vodičského oprávnenia a falšovania verejnej listiny voči VW po cestnej kontrole, počas ktorej dotknutá osoba predložila albánsky vodičský preukaz.

12 V znaleckom posudku z 19. mája 2018 sa dospelo k záveru, že tento dokument bol falošný.

13 Uznesením z 11. júna 2018 Juzgado de Instrucción n. 4 de Badalona (Vyšetrovací súd č. 4 Badalona, Španielsko) rozhodujúci v rámci trestného konania začatého proti VW rozhodol o jeho vypočutí. Na tento účel bol ustanovený obhajca *ex officio*. Po viacerých neúspešných pokusoch o predvolanie dotknutej osoby z dôvodu neznámeho miesta jej pobytu bol proti nej 27. septembra 2018 vydaný príkaz na zatknutie a predvedenie.

14 Dňa 16. októbra 2018 bol faxom doručený list obhajkyne, ktorým oznámila, že vstupuje do konania v mene VW. Prílohou tohto listu bolo aj podpísané splnomocnenie na zastupovanie a súhlas predchádzajúceho obhajcu ustanoveného *ex officio* s odovzdaním zastupovania. Žiadala, aby jej boli zaslané budúce procesné úkony a aby bol zatykač vydaný proti jej klientovi zrušený, pričom uviedla, že jej klient sa chce dobrovoľne zúčastniť konania na súde.

15 Vzhľadom na to, že VW sa po prvom predvolaní nedostavil na súd, a je na neho stále vydaný príkaz na zatknutie, vnútroštátny súd sa pýta, či jeho právo na prístup k obhajcovi môže byť odložené až do vykonania tohto príkazu na zatknutie v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou týkajúcou sa práva na obhajobu.

16 V tejto súvislosti tento súd uvádza, že predmetná právna úprava je založená na článku 24 Ústavy a že v trestných veciach sú práva obvinenej osoby na obhajobu upravené článkom 118 Trestného poriadku. Uvedený súd dodáva, že tieto ustanovenia Tribunal Constitucional (Ústavný súd, Španielsko) a Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) vykladajú v tom zmysle, že právo na prístup k obhajcovi môže podliehať povinnosti obvinenej osoby dostaviť sa osobne na súd. Konkrétne podľa ustálenej judikatúry Tribunal Constitucional (Ústavný súd) môže byť priznanie takéhoto práva odopreté, ak táto osoba nie je prítomná, alebo nie je možné ju lokalizovať. Podľa tejto judikatúry sa osobná účasť dotknutej osoby považuje za primeranú požiadavku, ktorá nemá významný vplyv na právo na obhajobu. Prítomnosť obvinenej osoby je v podstate povinnosťou. Jej prítomnosť môže byť nevyhnutná na objasnenie skutkového stavu. Okrem toho v prípade pretrvávajúcej neprítomnosti tejto osoby pri ukončení vyšetrovania by sa pojednávanie nemohlo konať a rozhodnutie by nemohlo byť prijaté, takže konanie by bolo paralyzované na úkor dotknutých jednotlivcov, ako aj predmetných verejných záujmov.

- 17 Okrem toho vnútroštátny súd uvádza, že uvedená judikatúra bola zachovaná napriek reforme, ku ktorej došlo v roku 2015, najmä s cieľom zabezpečiť prebratie smernice 2013/48 do španielskeho práva. Tento súd tiež poznamenáva, že podľa článku 118 Trestného poriadku sa právo na prístup k obhajcovi obmedzuje len v prípadoch uvedených v článku 527 tohto poriadku, ktorý je výslovne citovaný v tomto ustanovení.
- 18 Uvedený súd sa preto pýta na rozsah práva na prístup k obhajcovi, ktoré je upravené v tejto smernici. Predovšetkým má pochybnosti o súlade uvedenej judikatúry s článkom 3 ods. 2 uvedenej smernice a článkom 47 Charty.
- 19 Za týchto podmienok Juzgado de Instrucción n. 4 de Badalona (Vyšetrovací súd č. 4 Badalona) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 47 [Charty], a najmä článok 3 ods. 2 [smernice 2013/48] vykladať v tom zmysle, že uplatňovanie práva na prístup k obhajcovi možno oprávnene odložiť v prípade, ak sa podozrivý alebo obvinený nedostaví na prvé predvolanie na súd, a bol vydaný vnútroštátny, európsky alebo medzinárodný zatykač, pričom prístup k obhajcovi a jeho účasť na konaní sa odkladajú do okamihu, kým nedôjde k vykonaniu zatykača a k predvedeniu podozrivého na súd donucovacím orgánom?“

Konanie na Súdnom dvore

- 20 Vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania navrhol, aby Súdny dvor prejednal vec v skrátrenom konaní podľa článku 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Tento návrh bol zamietnutý uznesením predsedu Súdneho dvora z 18. januára 2019, VW (Právo na prístup k obhajcovi v prípade nedostavenia sa na súd) (C-659/18, neuvverejnené, EU:C:2019:45).

O prejudiciálnej otázke

- 21 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 2013/48, a najmä jej článok 3 ods. 2 v spojení s článkom 47 Charty vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako ju vykladá vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej právo na prístup k obhajcovi možno v štádiu pred trestným konaním odložiť z dôvodu, že podozrivá alebo obvinená osoba sa nedostavila na súd, a to po predvolaní vydanom vyšetrovacím súdom až do vykonania vnútroštátneho zatykača vydaného proti dotknutej osobe.

O uplatniteľnosti smernice 2013/48

- 22 S cieľom odpovedať na túto otázku treba najskôr preskúmať, či je smernica 2013/48 uplatniteľná na situáciu osoby, akou je VW, ktorá bola viackrát predvolaná na vyšetrovací súd s cieľom byť po prvýkrát vypočutá, pretože je podozrivá zo spáchania trestných činov, a na ktorú bol na tento účel vydaný vnútroštátny zatykač.
- 23 V tejto súvislosti španielska vláda vyjadruje pochybnosti o tom, či takáto situácia patrí do pôsobnosti tejto smernice. Táto vláda tvrdí, že vzhľadom na to, že predvolania dotknutej osoby na súd boli neúspešné, táto osoba nebola informovaná o tom, že je podozrivá zo spáchania trestného činu v zmysle článku 2 ods. 1 uvedenej smernice.
- 24 Treba pripomenúť, že cieľom smernice 2013/48 je podľa jej článku 1 stanoviť minimálne pravidlá týkajúce sa práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní, najmä práva na prístup k obhajcovi. Pôsobnosť tejto smernice je vymedzená v jej článku 2, ktorý v odseku 1 stanovuje, že

uvedená smernica sa vzťahuje na podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní od chvíle, keď boli príslušnými orgánmi členského štátu prostredníctvom úradného oznámenia alebo inak upovedomené, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu.

- 25 Na jednej strane osoba, ktorá bola predvolaná na vyšetrovací súd v rámci trestného konania začatého pre trestné činy, o ktorých sa predpokladá, že ich spáchala, spadá pod pojem „podozrivá“ v zmysle článku 2 ods. 1 smernice 2013/48. Na druhej strane znenie tohto ustanovenia, najmä slovné spojenie „boli príslušnými orgánmi členského štátu prostredníctvom úradného oznámenia alebo inak upovedomené“, naznačuje, že na účely uplatnenia smernice 2013/48 je informácia zo strany príslušných orgánov členského štátu dotknutej osoby dostatočná, a to bez ohľadu na spôsob upovedomenia.
- 26 V dôsledku toho treba považovať za dostatočné, ako uviedol generálny advokát v bode 31 svojich návrhov, prijatie oficiálneho rozhodnutia alebo akéhokoľvek iného procesného opatrenia týmito orgánmi s cieľom informovať dotknutú osobu, že sa považuje za podozrivú alebo obvinenú osobu v súlade s vnútroštátnym právom. Naopak, spôsob, akým bola takáto informácia doručená dotknutej osobe, je irelevantný.
- 27 V prejednávanej veci zo spisu predloženého Súdnemu dvoru jednoznačne vyplýva nielen to, že takéto rozhodnutie bolo prijaté vo vzťahu k VW, ale aj to, že mu bolo doručené, keďže VW splnomocnil obhajkyňu, aby ho zastupovala v trestnom konaní vedenom proti nemu.
- 28 Za týchto podmienok sa pochybnosti vyjadrené španielskou vládou v súvislosti s uplatniteľnosťou smernice 2013/48 vo veci samej nezdajú dôvodné, čo však musí overiť vnútroštátny súd.

O práve na prístup k obhajcovi podľa smernice 2013/48

- 29 Pokiaľ ide o právo na prístup k obhajcovi stanovené smernicou 2013/48 v spojení s článkom 47 Charty, treba najskôr spresniť, že podľa údajov uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa vnútroštátny súd pýta, či priznanie tohto práva môže byť odložené z dôvodu, že sa podozrivá alebo obvinená osoba nedostavila na súd. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa naopak netýka obsahu práva na prístup k obhajcovi podľa tejto smernice, vrátane prvkov uvedených v článku 3 ods. 3 tejto smernice.
- 30 Článok 3 ods. 1 uvedenej smernice ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo na prístup k obhajcovi v takom čase a takým spôsobom, ktorý im umožní reálne a účinne vykonávať ich právo na obhajobu (rozsudok z 5. júna 2018, Kolev a i., C-612/15, EU:C:2018:392, bod 103).
- 31 Hoci tento článok 3 ods. 1 stanovuje základnú zásadu, podľa ktorej podozrivé a obvinené osoby majú právo na prístup k obhajcovi v čase a spôsobom, ktorý im umožní reálne a účinne vykonávať ich právo na obhajobu, táto zásada je spresnená v odseku 2 toho istého článku, ako uviedol generálny advokát v bode 40 svojich návrhov, pokiaľ ide o okamih, od ktorého má byť toto právo priznané.
- 32 Podľa článku 3 ods. 2 tejto smernice podozrivé a obvinené osoby musia mať prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu a v každom prípade od momentu, kedy nastala prvá zo štyroch osobitných udalostí uvedených v písmenách a) až d) tohto ustanovenia.
- 33 Tento článok 3 ods. 2 stanovuje, že podozrivé alebo obvinené osoby majú prístup k obhajcovi najmä „pred ich výsluchom zo strany polície alebo iného orgánu na presadzovanie práva, alebo justičného orgánu“ v súlade s článkom 3 ods. 2 písm. a) a „ak boli predvolané na súd s právomocou v trestných veciach, v primeranej lehote pred tým, ako sa na tento súd dostavia“ v súlade s článkom 3 ods. 2 písm. d).

- 34 V prejednávanej veci bola dotknutá osoba predvolaná na vnútroštátny súd, ktorý je príslušný v trestných veciach, aby bola vypočutá v súvislosti s trestnými činmi, ktoré údajne spáchala. V takejto situácii musí byť v zásade zaručené právo na prístup podozrivého k obhajcovi v rámci trestného konania, ktoré sa proti nemu vedie.
- 35 Odôvodnenie 19 smernice 2013/48 navyše stanovuje, že členské štáty by mali zabezpečiť, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali právo na prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu, a mal by sa im v každom prípade umožniť prístup k obhajcovi počas trestného konania prebiehajúceho pred súdom, pokiaľ sa tohto práva nevzdali.
- 36 Po tomto spresnení treba ďalej určiť, či smernica 2013/48 v spojení s článkom 47 Charty umožňuje členským štátom uplatniť výnimku z práva na prístup k obhajcovi, ktoré má byť v zásade zaručené podozrivému, ktorý bol predvolaný na pojednávanie pred vyšetrovacím súdom z dôvodu, že sa naň nedostavil.
- 37 V tejto súvislosti článok 3 tejto smernice stanovuje, že dočasná výnimka z práva na prístup k obhajcovi zakotveného v uvedenej smernici je možná v troch prípadoch, ktoré sú uvedené v článku 3 ods. 5, článku 3 ods. 6 písm. a) a článku 3 ods. 6 písm. b) tejto smernice.
- 38 Uvedený článok 3 vo svojich odsekoch 5 a 6 stanovuje, že „členské štáty môžu za výnimočných okolností dočasne neuplatňovať a výlučne v predsúdnom štádiu konania“ niektoré ustanovenia tohto článku.
- 39 Konkrétne podľa článku 3 ods. 5 smernice 2013/48 sa členské štáty môžu dočasne odchyliť od uplatňovania článku 3 ods. 2 písm. c) tejto smernice „ak z dôvodu zemepisnej vzdialenosti podozrivej alebo obvinenej osoby nemožno zabezpečiť právo na prístup k obhajcovi bez zbytočného odkladu po jej pozbavení osobnej slobody“.
- 40 V súlade s článkom 3 ods. 6 smernice 2013/48 sa členské štáty môžu dočasne odchyliť od uplatňovania práv stanovených v odseku 3 tohto článku, ak je to s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu opodstatnené niektorým z dvoch naliehavých dôvodov. Tieto naliehavé dôvody sa podľa článku 3 ods. 6 písm. a) tejto smernice vyskytujú „ak existuje naliehavá potreba odvrátiť vážne nepriaznivé dôsledky pre život, slobodu alebo telesnú integritu inej osoby“ alebo podľa článku 3 ods. 6 písm. b) uvedenej smernice „ak je nevyhnutné, aby vyšetrovacie orgány urobili bezodkladné kroky na zabránenie podstatnému ohrozeniu trestného konania“.
- 41 V prejednávanej veci sa v návrhu na začatie prejudiciálneho konania neuvádza žiadna z okolností uvedených v článku 3 ods. 5 a 6 smernice 2013/48.
- 42 Zo štruktúry, ako aj z cieľov smernice 2013/48 však vyplýva, že dočasné výnimky, ktoré členské štáty môžu stanoviť z práva na prístup k obhajcovi, sú taxatívne vymenované v tomto článku 3 ods. 5 a 6.
- 43 Pokiaľ ide o štruktúru smernice 2013/48, odseky 5 a 6 článku 3 tejto smernice ako ustanovenia stanovujúce výnimky zo zásad stanovených v článku 3 ods. 1 až 3 uvedenej smernice sa musia vykladať restriktívne. Okrem toho článok 8 tej istej smernice, nazvaný „Všeobecné podmienky uplatňovania dočasných výnimiek“, sa týka výlučne výnimiek stanovených v článku 3 ods. 5 alebo 6 tejto smernice, pokiaľ ide o právo na prístup k obhajcovi. Odôvodnenia 30 až 32 smernice 2013/48 tiež odkazujú len na tieto výnimky.
- 44 Pokiaľ ide o ciele smernice 2013/48, z odôvodnení 4 a 6 tejto smernice vyplýva, že jej cieľom je najmä vykonávanie zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach, ktorá predpokladá vzájomnú dôveru členských štátov v ich príslušné systémy trestného súdnictva. Uvedená smernica má

posilniť najmä právo poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať zakotvené v článku 47 druhom odseku Charty, ako aj právo na obhajobu zaručené článkom 48 ods. 2 tejto Charty (rozsudok z 5. júna 2018, Kolev a i., C-612/15, EU:C:2018:392, bod 104).

- 45 Vykladať článok 3 smernice 2013/48 v tom zmysle, že umožňuje členským štátom stanoviť iné výnimky z práva na prístup k obhajcovi, než sú výnimky taxatívne vymenované v tomto článku, by bolo v rozpore s týmito cieľmi, ako aj so štruktúrou tejto smernice a so samotným znením tohto ustanovenia, a ako uviedol generálny advokát v bode 51 svojich návrhov, takýto výklad by zbavil toto právo jeho potrebného účinku.
- 46 Za týchto podmienok treba na jednej strane konštatovať, že oprávnenie podozrivej alebo obvinenej osoby využiť právo na prístup k obhajcovi zakotvené v smernici 2013/48, ktoré v každom prípade vzniklo od okamihu, keď nastala prvá zo štyroch udalostí uvedených v článku 3 ods. 2 písm. a) až d) tejto smernice, nezávisí od dostavenia sa dotknutej osoby na súd. Na druhej strane skutočnosť, že podozrivá alebo obvinená osoba sa nedostavila na súd, nepatrí medzi dôvody výnimky z práva na prístup k obhajcovi, ktoré sú taxatívne vymenované v tejto smernici, takže skutočnosť, že podozrivá osoba sa napriek predvolaniam vydaným vyšetrovacím súdom nedostavila na súd nemôže odôvodniť, aby bola táto osoba zbavená tohto práva.
- 47 Napokon treba dodať, že výklad článku 3 ods. 2 smernice 2013/48, podľa ktorého právo na prístup k obhajcovi nemožno odložiť z dôvodu, že sa podozrivá alebo obvinená osoba nedostavila po predvolaní na súd, je v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi zo základného práva na účinnú súdnu ochranu zakotveného v článku 47 Charty.
- 48 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na položenú otázku odpovedať tak, že smernica 2013/48, a najmä jej článok 3 ods. 2 v spojení s článkom 47 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako ju vykladá vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej právo na prístup k obhajcovi možno v štádiu pred trestným konaním odložiť z dôvodu, že podozrivá alebo obvinená osoba sa nedostavila na súd, a to po predvolaní vydanom vyšetrovacím súdom až do vykonania vnútroštátneho zatykača vydaného proti dotknutej osobe.

O trovách

- 49 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody, a najmä jej článok 3 ods. 2 v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako ju vykladá vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej právo na prístup k obhajcovi možno v štádiu pred trestným konaním odložiť z dôvodu, že podozrivá alebo obvinená osoba sa nedostavila na súd, a to po predvolaní vydanom vyšetrovacím súdom až do vykonania vnútroštátneho zatykača vydaného proti dotknutej osobe.

Podpisy